

СТАНОВИЩЕ

от д-р Румяна Лъчезарова Станчева - професор в
Софийския университет „Св. Климент Охридски“

за материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘доцент’
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование: 2. Хуманитарни науки
професионално направление: 2.1. Филология (Антична и западноевропейска
литература: сравнително литературознание)

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 33 от 17.04.2018 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ към Филологическия факултет, като кандидат(и) участва(т) гл. ас. д-р Дияна Василева Николова-Багалева и гл. ас. д-р Младен Цветанов Влашки от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата/-ите

Преценката за научните публикации на двамата кандидати, ще спазва реда на подаването на молбите им за конкурса.

За Конкурса, гл. ас. д-р **Дияна Василева Николова-Багалева** предлага, освен хабилитационния си труд, на който ще се спрем по-долу, и свои статии и студии, публикувани на български и на английски език в OPERA SLAVICA Slavistické rozhledy, Vno, във PHILOSOPHIA на СУ, в сборник посветен на проф. Св. Игов, в сборник на Шуменския университет, в публикациите на Академичния кръг по сравнително литературознание, в сборници на Пловдивския университет, в сп. Литературна мисъл, в сборници на СУ, сборници на БАН, сборници на ВТУ, статия в научен сборник, публикуван в Скопие. Тя е автор на предговор за Артуровия цикъл; след участия в конференции е публикувала статии на сайтовете на асоциациите, в които членува – на Академичния кръг по сравнително литературознание, на Българското общество за изучаване на XVIII в., на Съюза на учените в България; изброени са също рецензии, учебни помагала.

Дала е изчерпателна справка за покриване на изискванията на Филологическия факултет: освен статии, по отношение на преподавателска работа (6 лекционни курса), ръководство на дипломанти (7), участие в три научно-изследователски проекта, участие в три редколегии на научни сборници.

Като публикации, освен основния си труд, който ще разгледаме в точка втора, гл. ас. д-р **Младен Цветанов Влашки** прилага статии в списания и сборници, общо 13 на брой, две от които са публикувани на немски, в сборник на немски език в Германия и друга във Виена. В България има публикации в сборници и поредици на Пловдивския университет, поредици на БАН и Института за литература, в Електронно списание Liternet. Посочена е и публикация, издадена на руски в Петербург, друга – на български, публикувана в Сегед. Участие в авторски колектив за гимназиален учебник и авторство на издадени учебни анализи и материали, пак за гимназията.

По отношение на общите изисквания на Филологическия факултет кандидатът посочва освен публикациите си (включително в чужбина и на чужди езици), ръководство на 3 дипломни работи; участие в 2 проекта; 2 лекционни курса.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата/-ите

В представената като хабилитационен труд книга на гл. ас. д-р **Дияна Николова**, „Транспозиции на пасторалното в *Бел епок*“, прави впечатление системният подход към поставените въпроси, както и широтата на изследваното поле. Авторката проучва най-напред особеностите при периодизацията на Бел епок, която е поначало без твърди граници. Разширява материала си отвъд литературата и обхваща и другите изкуства, живопис, опера, балет, а също така обществените явления, наука, политика, социални особености, „битови практики и ментални модели“ (с. 68). Самата теза на книгата заслужава внимание: да бъдат проследени диалогичните зони на една модерна епоха по отношение на античността. Тази тематична центрираност на пространното изследване позволява да се постигнат ясни изводи. Сред конкретните анализи привлича вниманието посочената семиотизация на пасторала и буколиката на трето ниво, след като Ренесанса го прави на второ равнище (с. 349). Нека да отбележа тук, че в представите ми, класицизмът би бил още едно междинно място за анализ на пасторалните теми и проявления. В книгата го виждаме главно по отношение на кралските градини и съответно пасторалните възстановки на рустикалното като вторичен дворец за разтуха и употреба от кралиците. Проучването все пак е фокусирано върху прекрояването на античните модели в определен период – така наречената *Бел епок*. Именно френските преосмисляния на пасторалното са немного показвани в нашето литературознание, а доколко ми е известно досега не са били обхващани в целостта на функционирането на тези идеи и представи. Модернизиращият се град приютява кафенетата и кабаретата, като бохемите-поети, музиканти и художници често съумяват да приравнят своята

реална бедност със семплата красота на природата и да дадат нови значения на времето, „когато бях овчарче“. Детството и детството на културата позволяват да се преосмисли едно бленувано място за развлечения и за забрава.

Отделно бих искала да подчертая като стойностни включените анализи на писатели, които посягат към мотивите на пасторалното, но ги преработват в духа на лични разбирания и на новите състояния на духа на тяхното време: Теофил Готие, Анри дьо Рение, Андре Жид, частично Юисманс и Маларме. Трудът остава отворен и към други писатели, които са маркирани в Епилога. При Аполинер, с ясно посочени основания, авторката говори за урбанизирана версия на класическия пасторал, но и версия, която пази „паметта на жанра“ (с. 368). И пак в Епилога е прокарана чертата на разграничаването от традицията, трудността да се забележат знаците на пасторала при авангарда, дори и в творби, които се позовават на античния жанр: Робер Делоне, Пикасо. От значение за обхвата на проучването е и фактът, че анализиранияте творби не са ограничени само до античните образци и френските им прекроявания, а са включени и испански, и руски примери.

Гл. ас. д-р Младен Цветанов Влашки, в книгата си „Рефлексии на виенската модерност в българската литература от края на XIX и началото на XX век“ се насочва към един важен за литературознанието ни въпрос, а именно как общуват българските писатели с изявен културен център като Виена именно по време на оформяне на модерните тенденции и в България. Известно е, че българската литература възприема отворено разнопосочни въздействия, често в зависимост от личните контакти на съответен писател. Когато това са значими фигури като Иван Шишманов и Теодор Траянов, уплътняването на представите ни за тяхната роля в културния и литературен трансфер е съществена научна задача. Българо-австрийските общувания не са бяло поле, ако говорим за по-обща информация, какво е превеждано на немски в Австрия от български писатели и, обратно, на български в България от австрийски писатели. Елиас Канети е дълготрайна и съществена връзка на двете култури. Проникването на австрийски писатели и поети през посредничеството на Пенчо Славейков, на Гео Милев, на Лилиев и др., е познато. Така Николаус Ленау, Райнер Мария Рилке, Хуго фон Хофманстал, Шницлер, Цвайг и др. присъстват отдавна в преводната ни култура.

Новата книга на гл. ас. д-р Младен Влашки е своеобразно продължаване (след предишната му книга „*Млада Виена*“ в *млада България*) и задълбочаване на интереса му към българо-австрийските литературни контакти. Както сам авторът посочва в предговорните си думи, той публикува в тази цялост „две студии върху литературните

практики на двама български посредници – Иван Шишманов и Теодор Траянов“, като ги посочва като посредници на два последователни етапа на виенската модерност. Още в увода авторът показва и своите ориентири в областта на сравнителното литературознание и новите му усилия в посока на по-силна и насочена контекстуализация. Книгата има изворови приложения върху около 50 страници, с непознати материали на двамата български писатели, които са издирени от автора в архиви, библиотеки и частни архиви. Тази изследователска работа заслужава внимание и е необходимо да се отчете положително спецификата ѝ. Приложена е богатата библиография, включително проучване на периодичен печат, също трудоемка дейност.

Във връзка с Иван Шишманов са проучени по-общите места на интерес към виенската модерност, ролята на Шишманов като посредник, отношението на учения към определени публикации. Дава се възможен отговор и на емблематичното като европейско място, отредено от (иначе любителя на Париж) Алеко Константинов именно на Виена, за приключенията на Бай Ганьо. Темата за Пратера е проследена в непубликуван текст на Шишманов, за който наистина може да се предположи, че е бил познат в ръкопис на Алеко Константинов. Проследяването на подобна възможна връзка е особено интересно. Да не се забравя все пак виенското влияние през градовете по Дунава, включително Алековия Свищов.

Анализът на поезията на Теодор Траянов също е разгърнат пълноценно с оглед на формирането му във връзка с виенската модерност. Особено интересно е отношение във Виенския културен печат към един български поет и писател като Траянов. Подобни случаи са рядкост, а и тук се търси специфичната роля на Траянов за един спектакъл без текст, но със свой сценарий, за който българският писател преработва пиеса на Оскар Уайлд.

Заключителните думи на книгата още веднъж посочват различията между Шишманов и Траянов в посредническата им роля спрямо виенската модерност. Тук усещаме заявка за продължаване на проучването, което цели да попълни празнини или да ре-интерпретира донякъде познати явления.

Впечатлението все пак, включително и заради краткостта на книгата, е за проучване на конкретни случаи, поставени в съответния литературно-исторически и компаративен контекст. Цена подобен тип разработки, но, с оглед на конкурса за доцент, ме смущава, че подобна книга не покрива достатъчно необходимата концептуалност и пространност на изследването, както в годините се е изградила у нас взискателност за реабилитационен труд.

3. Критични забележки и препоръки

Провеждането на този конкурс, в който се включват двама силни кандидати, говори много добре за Филологическия факултет, и Катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ на Пловдивския университет. И двамата кандидати имат своите отлични качества на изследователи и показват активност в преподавателската работа и публикациите си.

Трудът на **гл. ас. д-р Диана Николова** проследява явление, тръгнало от античността и разпростряло се, макар и дифузно през вековете, и в повечето европейски литератури дори до днес. Подобен подход убедително заявява възможностите на автора си и дава основание да бъде възприет като подходящ за хабилитационен труд. Основната ми препоръка е за в бъдеще да се обърне внимание на други трансформации на пасторалното, например по време на класицизма, за да се постигне по-пълна представа за развитието на явлението.

При необходимостта да се избере само единият от двамата кандидати, въпреки безспорните качества и на основния труд на **гл. ас. д-р Младен Влашки**, характеризиращ се обаче със съсредоточаване върху проучване на два казуса, бих препоръчала формулиране на една по-широка концепционна рамка и попълването ѝ с още анализи и обобщения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При сравняването на публикациите на двамата кандидати, смятам за по-убедителни представените от **гл. ас. д-р Диана Николова** публикации, а също не може да не бъде отчетена по-голямата ѝ преподавателска активност. Затова убедено гласувам със „за“ именно за кандидатката **гл. ас. д-р Диана Николова** и приканвам научното жури да предложи на уважаемото ръководство на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Филологическия факултет, Катедрата „История на литературата и сравнително литературознание“ да избере **гл. ас. д-р Диана Василева Николова-Багалева за академичната длъжност „доцент“** по обявения конкурс за академична длъжност „доцент“ в професионално направление 2.1. Филология (Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание).

София, 8 септември 2018 г.

Изготвил становището:

Проф. дфн Румяна Л. Станчева